

NHL Stenden Hogeschool

Communication and Multimedia Design

Opleidingsbeoordeling met erkenning ITK

Samenvatting

In januari 2025 is de bestaande voltijds bacheloropleiding Communication and Multimedia Design van NHL Stenden Hogeschool, Leeuwarden, bezocht door een visitatiepanel van NQA. De opleiding wordt zowel in het Nederlands als het Engels aangeboden voor Nederlandstalige en internationale studenten.

De opleiding voldoet op alle standaarden aan de basiskwaliteit. Daarmee beoordeelt het panel de opleiding in zijn geheel als **positief**.

De opleiding werkt met een sterk doorgevoerd vraaggestuurd onderwijsmodel. De studenten leggen hun leervraag voor aan docenten, die hen daarbij nader begeleiden. Er zijn persoonlijke leerroutes, de nodige vormvrijheid en een ruime keuze aan onderwijsvormen voor studenten, waarmee zij hun vraaggestuurde onderwijs vorm kunnen geven. De opleiding vormt een geheel aan communities, die een sociale leeromgeving bieden waar docenten en studenten in nauw contact staan. Er is verdieping van competenties via de Studio's die studenten kunnen kiezen, en verbreding via een specifiek Bildung-programma. Zo ontwikkelen de studenten hun eigen unieke profiel in de loop van de opleiding, daarbij geholpen door hun keuze aan praktijkopdrachten, de aan te tonen competenties, de stageplaats en het afstudeerproject. De opleiding heeft sinds de vorige visitatie diverse vernieuwingen doorgevoerd. Bij het herontwerp gaat het nu vooral om het verhogen van de algemene competenties en de design skills van studenten. Er is een hecht en enthousiast docententeam, dat onderling veel kalibreert, hetgeen in de ogen van het panel de onderwijskwaliteit ten goede komt.

Standaard 1: Beoogde leerresultaten

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Zij heeft haar profiel gebaseerd op de afspraken vanuit INCMD, het landelijk opleidingsoverleg van CMD-opleidingen. In de laatste jaren is daarbij meer nadruk komen te liggen op design-vaardigheden. CMD-Leeuwarden heeft in haar profiel de vijf competenties Onderzoeken, Creëren, Communiceren, Organiseren en Leren nader uitgewerkt bij de beoogde leerresultaten. Zo dienen de afgestudeerde CMD'ers uit Leeuwarden te beschikken over een lerende houding, uitstekende onderzoeksvaardigheden en uitgebreide ontwerpkenis die passen bij het creatief technische domein. Daarnaast legt de opleiding de nadruk op het opleiden van T-shaped professionals en wereldburgerschap. De relatie met het werkveld is goed, maar relatief informeel. Vandaar dat het panel de opleiding aanbeveelt om deze relatie en haar samenwerking met de buitenwereld te verstevigen en hier structuur in aan te brengen, met name in lokale en regionale netwerken.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. De onderwijsleeromgeving biedt de studenten veel mogelijkheden om zich vraaggestuurd vakinhoudelijk te ontwikkelen tot de ontwerper die zij willen worden. De docenten hebben vooral een coachende rol. Studenten hebben een ruime keuze aan Studio's die verdieping van design skills bieden, en een Bildung-programma voor verbredende competenties. Het panel constateert een sterke integratie tussen Studio's en Bildung, maar adviseert om bij het herontwerp deze koppeling kritisch te blijven beschouwen. In de ontwerppraktijk zijn ontwerpvaardigheden en betekenisgeving in de wereld waarin gewerkt wordt, namelijk onlosmakelijk met elkaar verbonden en de kwaliteit van deze verbinding is een belangrijke factor in de kwaliteit van het functioneren als ontwerper. De

studenten waarderen de vraaggestuurde opzet, en de goede begeleiding vanuit het mentoraatsmodel waar de opleiding mee werkt. Het panel constateert dat dit model van begeleiding goed functioneert. De studenten ontwikkelen hun beroepsvaardigheden met een veelheid van praktijkopdrachten, waaruit zij hun keuze kunnen maken. Docenten (en lectoren, via ingebrachte vraagstukken) steunen de studenten bij het verder ontwikkelen van hun onderzoeksvaardigheden, ook in multidisciplinair verband. Het panel vindt de Engelstalige naam van de opleiding goed passen bij het internationale werkveld waar de opleiding zich op richt, en bij de groeiende internationale instroom. Het docententeam is enthousiast en goed opgeleid, maar het panel adviseert de opleiding om zich vanwege de toegenomen internationale instroom in haar aannamebeleid te richten op een meer internationale samenstelling van het team. Bij dit beleid kan de opleiding ook steviger inzetten op excellentie, door bij voorkeur meer gepromoveerden aan te nemen of docenten die op een andere manier hun sporen verdiend hebben in het vakgebied of in de praktijk.

Standaard 3: Toetsing

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Het toetsbeleid en het systeem van toetsing zitten goed in elkaar en bouwen voort op het hogeschoolbeleid. Toetsing heeft meervoudige doelen: naast het bereiken van kwalificaties gaat het vooral ook om vorming van de student als design professional. Er is constructieve alignment in de manier waarop de toetsing voortbouwt op de leeruitkomsten en het vraaggestuurde onderwijsmodel. Een veilig leerklimaat staat hierbij voorop, waarbij studenten kunnen leren zonder daarop direct 'afgerekend' te worden. Vandaar dat de opleiding geen cijfers toekent en vooral feedback en feedforward toepast bij de toetsing. Er is een goede variatie aan toetsvormen die volgens het panel goed passen bij een ontwerpopleiding, en waarbij altijd wordt beoordeeld volgens het vierogenprincipe. De examencommissie draagt zorg voor een goede borging van de examenomgeving. Het panel heeft veel waardering voor de regelmaat waarmee de docenten kalibreren over de diverse onderdelen van de toetsing.

Standaard 4: Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. De studenten tonen hun gerealiseerde leerresultaten aan met een afstudeeropdracht die zij zelf formuleren of acquireren. De vijftien eindwerken die het panel heeft beoordeeld zijn op het gewenste bachelorniveau. Zij laten zien dat de studenten de beoogde competenties van de opleiding beheersen en dat zij zich bewust zijn van de impact van hun werk op de samenleving. Het panel heeft voorbeelden gezien van ontwerpen waarin deze maatschappelijke verantwoordelijkheid goed naar voren komt. De afgestudeerden van de opleiding komen goed terecht in passende functies, waar hun multimediale kennis en vaardigheden goed tot hun recht komen. De alumni waar het panel mee heeft gesproken zijn tevreden over hun studie, maar zij willen de opleiding ook graag op diverse manieren verder steunen, zoals met het begeleiden van stagiaires, het verzorgen van gastcolleges, met ontwerpprojecten of door het geven van advies. Daarom beveelt het panel de opleiding aan om een structureel alumnibeleid te gaan voeren. Zo kan de opleiding nog meer leren over het functioneren van de alumni in de beroepspraktijk.

Inhoudsopgave

Samenvatting	3
Inleiding	6
Schets van de opleiding/ Karakteristiek	8
Terugblik vorige visitatie	9
Beoordeling NVAO-standaarden	11
Standaard 1 Beoogde leerresultaten	12
Standaard 2 Onderwijsleeromgeving	15
Standaard 3 Toetsing	23
Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten	27
Eindoordeel over de opleiding	30
Aanbevelingen	31
Bijlagen	32
1. Bezoekprogramma	33
2. Bestudeerde documenten en bronnen	34

Inleiding

Dit visitatierapport bevat de beoordeling van de bestaande hbo-bacheloropleiding Communication and Multimedia Design van NHL Stenden Hogeschool in Leeuwarden. Het visitatiepanel van NQA dat de beoordeling heeft uitgevoerd is samengesteld door NQA, in opdracht van NHL Stenden Hogeschool en in overleg met de opleiding. Voorafgaand aan de visitatie heeft de NVAO het panel goedgekeurd.

Het rapport beschrijft de bevindingen, overwegingen en conclusies van het panel. Ook bevat het enkele aanbevelingen voor de opleiding. Het rapport is opgesteld conform het *Beoordelingskader accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland, de Uitvoeringsregels accreditatiestelsel hoger onderwijs Nederland 2024* van de NVAO en de *NQA Handleiding Opleidingsvisitaties Hoger Onderwijs 2024 Opleidingsbeoordeling met erkenning ITK*.

De visitatie heeft plaatsgevonden op 14 januari 2025. Het visitatiepanel bestond uit:

Naam:	Rol:	Korte functieomschrijving:
De heer drs. G.D. (Dick) Rijken	Voorzitter, onderwijs- en domeindeskundige	Onafhankelijk adviseur/ontwerper
Mevrouw H.J. (Mieke) Meijer	Lid, onderwijs- en toetsdeskundige	Docent bij de Design Academy Eindhoven en mede-eigenaar van Design Studio Mieke Meijer
Mevrouw I.C.M.R. (Ingrid) Schuffelers	Lid, onderwijs- en domeindeskundige	Studieleider Product Design Hogeschool voor de Kunsten Utrecht, en senior researcher
De heer S.W.D.K. (Syl) van Dortmont	Student-lid	Bachelorstudent Avans Hogeschool, Den Bosch

De heer drs. P.N. (Paul) Ganzeboom, auditor van NQA, trad op als secretaris van het panel.

De opleiding B Communication and Multimedia Design is ingedeeld in de visitatiegroep HBO CMD. Afstemming tussen alle deelpanels heeft allereerst plaatsgevonden door de instructie die de panelleden krijgen met betrekking tot het beoordelingskader. Daaraan voorafgaand is de afstemming geborgd door overlap in de bezetting tussen alle deelpanels. Daarnaast is, rekening houdend met het feit dat elke opleidingsbeoordeling een individuele beoordeling betreft, vanuit de overlap in de bezetting, waar relevant, voortschrijdend gereflecteerd op vorige bezoeken binnen deze visitatiegroep. De afstemming tussen de panels wordt verder geborgd door de ondersteuning van, zo veel mogelijk, dezelfde auditor vanuit NQA en andere evaluatiebureaus en door de inzet van getrainde voorzitters.

Werkwijze panel en procesverloop

Voor de opleidingsbeoordeling heeft de opleiding een zelfevaluatie en bijlagen aangeboden. Voor de beoordeling van de gerealiseerde leerresultaten heeft het panel vijftien afstudeerdossiers van recent afgestudeerden bestudeerd. Deze vijftien dossiers zijn geselecteerd op basis van een

groslijst van alumni van de afgelopen twee jaar. Bij de selectie is rekening gehouden met de variatie in studentwaardering en studieroutes.

Centraal in de beoordeling stond het bezoek van het panel, bestaande uit deskundige *peers*. Vier weken voorafgaand aan het visitatiebezoek heeft het vooroverleg en materiaalbestudering op de locatie van de opleiding plaatsgevonden en heeft het panel kennis gemaakt met de opleiding, de zogenaamde agenderende audit. In het overleg zijn de panelleden geïnstrueerd over de werkwijze van NQA en het NVAO-kader en zijn voorlopige bevindingen besproken. Zowel tijdens het vooroverleg als tijdens de visitatie zijn bevindingen voortdurend gedeeld. Tijdens het visitatiebezoek heeft het panel gesproken met diverse stakeholders van de opleiding, waaronder met studenten, docenten (examinatoren), alumni en vertegenwoordigers van het werkveld en is het ter inzage gelegde materiaal bestudeerd (zie bijlage 2). Aan het einde van de bezoekdag is de door het panel verkregen informatie verwerkt tot een totaalbeeld en tot een voorlopig oordeel met argumentatie. Tijdens een afsluitende mondelinge terugkoppeling heeft de voorzitter van het panel het eindoordeel en belangrijke bevindingen meegedeeld aan de opleiding. De visitatiedag sloot af met het ontwikkelgesprek tussen het panel en vertegenwoordigers van de opleiding. Medewerkers en studenten van de opleiding zijn in de gelegenheid gesteld om het panel (via mail) te benaderen buiten de bezoekdag om. Drie personen hebben hiervan gebruik gemaakt.

Na het visitatiebezoek is een conceptrapportage opgesteld, die is voorgelegd aan het panel. Met de input van de panelleden is een tweede concept opgesteld, dat ter controle op feitelijke onjuistheden is voorgelegd bij de opleiding. De panelleden hebben kennisgenomen van de reactie van de opleiding en waar nodig zijn aanpassingen doorgevoerd. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld. Met alle (mondeling en schriftelijk) verstrekte informatie heeft het panel tot een weloverwogen oordeel kunnen komen.

Het visitatiepanel verklaart dat de beoordeling van de opleiding in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

Utrecht, 1 april 2025

Panelvoorzitter

Auditor

G.D. Rijken

P.N. Ganzeboom

Schets van de opleiding/ Karakteristiek

De opleiding Communication and Multimedia Design is onderdeel van de Academie Tech and Design van NHL Stenden Hogeschool. Er studeren rond de 700 studenten bij deze voltijdsopleiding, die in 2022 is gestart met een Engelstalige variant voor internationale studenten. De opleiding is blij met de toestroom aan internationale studenten, want zij brengen in haar optiek een veelheid aan perspectieven en wereldbeelden met zich mee. Zij zorgen ook voor een stabiele instroom, nu de instroom vanuit de regio dalende is. De internationale instroom past goed bij het kosmopolitisme, dat een van de pedagogisch-didactische pijlers van de opleiding vormt. De andere pijlers hebben betrekking op het leren in communities, met vraaggestuurd en competentiegericht onderwijs, waarbij vraagstukken uit de beroepspraktijk de kern vormen. De opleiding baseert haar onderwijsvernieuwing op deze pijlers. Zo heeft zij sinds de vorige visitatie een nieuw competentieprofiel ingevoerd, met meer nadruk op de competentie Creëren, en met meer nadruk op het verhogen van het niveau van algemene kennis en vaardigheden van de studenten en hun vakbekwaamheid.

De opleiding heeft vanuit de vorige visitatie de ambitie ontwikkeld om de kwaliteit van haar onderwijs naar een (nog) hoger niveau te tillen. Het docententeam dat hieraan werkt bestaat uit ruim vijftig goed opgeleide en enthousiaste collega's met een brede diversiteit aan expertises.

Basisgegevens opleiding

Instelling	
Naam in RIO	NHL Stenden Hogeschool
Adres	Rengerslaan 10, 8917 DD Leeuwarden
Website	www.nhlstenden.com
BRIN-nummer	31FR
Status	Bekostigd
ITK	Positief

Opleiding	
Eerste naam in RIO	B Communication and Multimedia Design
Locatie	Rengerslaan 10, 8917 DD Leeuwarden
ISAT-code	34092
RIO-onderdeel	Sector Techniek
Oriëntatie en niveau	hbo-bachelor
Voertaal	Nederlands en Engels
Verleende graad en toevoeging van de graad	Bachelor of Science
Studielast in EC	240
Variant(en)	Voltijd
Inleverdatum beoordelingsrapport	1 mei 2025
Datum locatiebezoek beoordelingspanel	14 januari 2025

Terugblik vorige visitatie

Algemene feedback visitatie 2018	Opvolging aanbevelingen, vanaf 2018
De bacheloropleiding CMD in Leeuwarden heeft een aantal termen op eigen wijze geïnterpreteerd. Dit kan, zeker bij verdere ontwikkeling van internationalisering, leiden tot misverstanden over wat bijvoorbeeld een 'minor' of 'major' is. Door het aanpassen van de terminologie, zonder aan eigenheid in te boeten, wordt voorkomen dat er misverstanden ontstaan.	De opleiding heeft de minorsstructuur ingeruild voor vakspecifieke Studio's en een Bildung-programma. De hoofdfase bestaat nu uit Studio's in jaar 2 en 4, en de minors sluiten daarmee aan bij de internationaal gehanteerde terminologie.
Het panel raadt aan om het overleg tussen coördinatoren van de propedeuse en de minors een vastere vorm te geven door een orgaan te creëren dat overzicht over de gehele opleiding heeft en initiatieven en ontwikkelingen afstemt en kanaliseert richting het management. Het gaat hierbij om een organische sturing.	Er is een curriculumcoördinator aangesteld, die tezamen met twee collega's de onderwijsontwikkelgroep vormt. En er is een Studiocoördinator aangesteld die de rode draad bewaakt voor alle Studio's. Alle coördinatoren komen eens per zes weken bijeen met het management.
Feedback op standaard 1	
Het panel stimuleert de opleiding om de uniciteit sterker te benadrukken in de richting van de buitenwereld, zodat ook anderen dan direct betrokkenen er hun voordeel mee kunnen doen.	In het jaarlijks terugkerende event We x Design x The World probeert de opleiding inmiddels de eigen identiteit van CMD Leeuwarden zichtbaarder te maken, in samenwerking met andere design-opleidingen en opdrachtgevers uit het werkveld. Daarnaast is de opleiding met haar platform Future Design Factory onderdeel van het Design Factory Global Network.
Het panel ziet een opleiding die voornamelijk regionaal en tot op zekere hoogte nationaal opereert en zich op internationaal gebied nog verder kan ontwikkelen.	In 2022 is de opleiding gestart met de Engelstalige variant voor internationale studenten. De internationale studenten brengen een veelheid aan perspectieven en wereldbeelden met zich mee. Dit stimuleert de opleiding om te kijken naar opdrachten en stageplekken met een internationaal karakter.
Feedback op standaard 2	
NHL Stenden dient zich te realiseren wat het belang voor de opleiding is om ook in de toekomst over voldoende ruimtes te beschikken om een dynamische, organische en stimulerende omgeving aan studenten te kunnen bieden.	Dit issue is nog steeds een uitdaging maar deels verbeterd: er is ruimte aangewezen voor de afstudeercommunity, en samen met Bureau Ruimte zoekt de opleiding naar extra ruimte binnen de hogeschool.

Feedback op standaard 3	
Het panel stimuleert de opleiding om nog meer variatie te zoeken in kalibratievormen om docenten op deze wijze verder te stimuleren en de kwaliteit van toetsing op hoog niveau te houden.	Vanuit feedback van studenten uit interviews en open antwoorden in de NSE, heeft de opleiding geconcludeerd dat studenten behoefte hebben aan meer uniformiteit over de documentatie die zij moeten inleveren en de wijze van beoordeling. Daarom hanteert de opleiding naast de propedeuse sinds 2024-2025 ook in de hoofdfase een uniforme wijze van toetsen.
Er wordt al veel gekalibreerd en het proces om verder te professionaliseren op dit aspect is al ingezet. Het panel stimuleert de opleiding hier in de toekomst verder op in te zetten. Het zou mooi zijn om nog meer vormen van kalibreren te vinden en ze als kanaal te gebruiken om de docenten tot elkaar te brengen. Er is veel vrijheid voor docenten voor ontwikkeling en veel en gevarieerd kalibreren zal de kwaliteit van toetsing verder versterken.	Er zijn inmiddels kalibratiegroepen gevormd rondom iedere competentie. Er is een mix van docenten op expertise, en vanuit de propedeuse en de hoofdfase, en binnen de Studio's. De opleiding gaat meer aandacht besteden aan deze kalibratiegroepen tijdens studiedagen. De vormen van kalibratie zijn verder uitgebreid, met bijvoorbeeld assessment-gesprekken in de propedeuse die worden opgenomen en deels later gekalibreerd.
Feedback op standaard 4	
Het panel merkt op dat de opleiding meer gebruik kan maken van (het netwerk van) alumni om daarmee het gedachtengoed van de communities tot voorbij de opleiding te kunnen doortrekken.	De opleiding heeft de banden met alumni aangehaald. Zij worden eens per jaar uitgenodigd voor een gastcollege en voor het jaarlijks terugkerende We x Design x The World event.
Het niveau van de eindwerken is goed. Echter zou het verder inhoudelijk integreren van de mentaliteit waarmee met onderwijsvormen voor de afstudeerfase (zoals kleine afstudeercommunities) geëxperimenteerd wordt, het eindniveau nog verder versterken en leiden tot onderscheidende resultaten.	Naar aanleiding van deze feedback is in 2022 gestart met de afstudeercommunity, waar studenten steun hebben aan elkaar, begeleid door een docent. De opleiding wil onder andere het eindniveau verder versterken, en tot de top designopleidingen van Europa gaan behoren.
Uit de afstudeerwerken van de cum laude studenten bleek volgens het panel niet altijd het excellente.	In 2021-2022 heeft de opleiding de cum laude-regeling aangepast van het reikwijdte-principe (30 EC meer behalen op niveau 3) naar een regeling waarin de kwaliteit van het eindwerk meetelt in de toekenning van het judicium cum laude.

Beoordeling NVAO-standaarden

Standaard 1 Beoogde leerresultaten

De beoogde leerresultaten passen bij het niveau en de oriëntatie van de opleiding en zijn afgestemd op de verwachtingen van het beroepenveld en het vakgebied en op internationale eisen.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Het gekozen profiel van CMD-Leeuwarden sluit goed aan op de afspraken vanuit het landelijk opleidingsoverleg. Designvaardigheden staan daarbij nu centraler in de beoogde leeruitkomsten. Met de vijf competenties Onderzoeken, Creëren, Communiceren, Organiseren en Leren geeft CMD Leeuwarden haar eigen signatuur aan de landelijke domeincompetenties, op drie te behalen niveaus. Voor het beroepsbeeld wil de opleiding dat al haar afgestudeerden beschikken over een lerende houding, uitstekende onderzoeksvaardigheden en uitgebreide ontwerp kennis die passen bij het creatief technische domein. Daarnaast legt de opleiding de nadruk op het opleiden van T-shaped professionals en wereldburgerschap. De studenten werken regelmatig aan vraagstukken uit de praktijk via een actief netwerk van werkveldpartners. De opleiding wil de komende jaren de connecties met het werkveld behouden en verstevigen. Daarbij beveelt het panel de opleiding aan om de advisering vanuit het werkveld duidelijker en gestructureerd te maken, en haar samenwerking met de buitenwereld te intensiveren. Dat zal leiden tot een meer gerichte advisering vanuit het CMD-werkveld.

Onderbouwing

Beoogde leerresultaten en beroepsbeeld

De opleiding baseert haar competentieprofiel en de beoogde leeruitkomsten op de afspraken vanuit het landelijk opleidingsoverleg, het International Network of Communication and Multimedia Design (INCMD). INCMD is een samenwerkingsverband van tien CMD-opleidingen met een gezamenlijk beroeps- en competentieprofiel. De CMD-opleidingen willen hun studenten opleiden tot creatieve professionals die werken op het snijvlak van ontwerp, technologie, media en communicatie. In de laatste versie van het opleidingsprofiel (2021) hebben de aangesloten opleidingen op advies vanuit het werkveld het competentieprofiel en de leeruitkomsten aangepast en de designvaardigheden centraler gezet. Het INCMD-samenwerkingsverband heeft daarbij het aantal competenties gereduceerd van tien naar acht, en de INCMD-leden hebben nieuwe leeruitkomsten en niveaubeschrijvingen geformuleerd. De eerste vier INCMD-domeincompetenties gaan over het tot stand komen van een succesvol ontwerp: Oriënteren en begrijpen, Verbeelden en conceptualiseren, Uitwerken en prototypen, Evalueren. De andere vier zijn professionele competenties: Vakkundig en onderzoekend ontwerpen, Georganiseerd en ondernemend ontwerpen, Samen ontwerpen, Persoonlijk en geëngageerd ontwerpen. De Dublin Descriptoren vormen de internationale kaders, en zij zijn onderdeel van deze domeincompetenties, de leeruitkomsten en de afstudeereisen. Bovendien sluiten de niveaubeschrijvingen aan op de NLQF-beschrijvingen voor het hbo-bachelorniveau (NLQF-niveau 6).

De CMD-opleiding van de NHL Stenden Hogeschool geeft haar eigen signatuur aan de landelijke INCMD-domeincompetenties. Zij heeft de acht landelijke competenties vertaald naar vijf

opleidingscompetenties. De huidige vijf competenties waar de opleiding zich op richt zijn nu Onderzoeken, Creëren, Communiceren, Organiseren en Leren. De opleidingscompetenties bieden de inhoudelijke kaders voor wat een student moet en kan leren, geven invulling aan de beroepsrollen voor de multimedia-ontwerper en dekken daarmee het landelijke profiel (zie Figuur 1). In het competentieprofiel legt CMD-Leeuwarden meer nadruk op de competentie 'Creëren'. De studenten nemen hierbij een verplicht aantal van 60 EC op voor deze competentie. Bovendien is 'Creëren' nu ook bij het afstuderen een verplichte competentie.

Competenties landelijk competentieprofiel	Onderzoeken	Creëren	Communiceren	Organiseren	Leren
Oriënteren en begrijpen					
Verbeelden en conceptualiseren					
Uitwerken en prototypen					
Evalueren					
Vakkundig en onderzoekend ontwerpen					
Georganiseerd en ondernemend ontwerpen					
Samen ontwerpen					
Persoonlijk en geëngageerd ontwerpen					

Figuur 1: verhouding competenties landelijk profiel INCMD versus CMD Leeuwarden
(bron: Opleidingsdocument NHL Stenden, CMD-Leeuwarden)

De opleiding heeft de vijf competenties in drie niveaus vertaald, van operationeel (niveau 1) naar tactisch (niveau 2) naar strategisch (niveau 3), volgens NLQF6 en het ZelCom-model (Bulthuis, 2013) als hoogste niveau. Voor het beroepsbeeld vindt CMD Leeuwarden het essentieel dat alle afgestudeerde CMD'ers beschikken over een lerende houding, uitstekende onderzoeksvaardigheden en uitgebreide ontwerpknis die passen bij het creatief technische domein. De uitgangspunten voor het eindniveau bij CMD Leeuwarden zijn:

- Alle studenten tonen alle competenties op niveau 1 en 2 aan;
- Alle studenten tonen de competentie Onderzoeken en een competentie naar keuze aan op niveau 3, voorafgaand aan de afstudeerfase;
- Alle studenten tonen tenminste de competenties Creëren, Onderzoeken en Leren op niveau 3 aan tijdens de afstudeerfase.

De Body of Knowledge and Skills die de studenten zich in de loop van de studie eigen kunnen maken betreft web- en appdesign, gamedesign, trendwatching, user experience design, research en 3D visualisatie.

Bij het beroepsbeeld heeft de opleiding sinds de vorige visitatie steviger de nadruk gelegd op design. In haar optiek zijn CMD'ers vooral ontwerpers met een duidelijke focus op toepassing en met een positieve maatschappelijke impact. Docenten stimuleren hun studenten om relevante ontwerpen te maken en een bijdrage te leveren aan de wereld volgens het motto: You x Design x The World. Afgestudeerde multimedia-ontwerpers moeten human-centered te werk kunnen gaan, door maatschappelijk betekenisvolle (digitale) communicatiediensten, -producten en -belevingen te ontwerpen, te ontwikkelen en te implementeren. Zij zijn volgens de opleiding creatieve

professionals op het snijvlak van ontwerp, technologie, media en communicatie. Naast de goede ideeën of producten die studenten ontwikkelen maakt vooral de onderbouwing en werking ervan het verschil. Zodoende legt de opleiding zich nu nadrukkelijker toe op het opleiden van T-shaped professionals. Daarnaast is verbondenheid met de wereld en wereldburgerschap een waarde bij deze CMD-opleiding, ook vanwege de internationale oriëntatie van de designindustrie. Daarom is de opleiding in 2022 gestart met de Engelstalige opleidingsvariant.

Het panel constateert dat de opleiding goed aansluit op het INCMD-profiel, in lijn met de nationale en internationale eisen voor dit type opleiding. Er is zichtbare verdieping gekomen, met een goede balans tussen persoonlijke reflectie en maatschappelijke reflectie. Volgens het panel helpt dit de studenten met de vraag wie zij zijn en wat zij willen betekenen voor de wereld, volgens het motto 'You x Design x The World'. Sinds de vorige visitatie heeft de opleiding zich als doel gesteld om bij de top van de design-opleidingen in Europa te horen. Na de gesprekken met de opleiding heeft het panel geconcludeerd dat dit een dappere stellingname is, en dat deze ambitie voorlopig minder om het einddoel gaat maar eerder om de weg er naartoe. De opleiding vraagt zich daarbij af wat het maakt dat designopleidingen tot de top behoren, hoe zij zich daartoe kan verhouden en hoe designonderwijs behoort te zijn. Zij kan het begrip design en de bijbehorende praktijken daarbij nog verder aanscherpen, om deze ambitie van een goede grondslag te kunnen voorzien. Het panel wil de opleiding daarbij aanmoedigen om extern breder te communiceren wat de studenten van de opleiding nu al doen en kunnen, op het gebied van design. Ook in het aangaan van samenwerkingsverbanden kan deze ambitie vorm krijgen en kan de lat hoog gelegd worden.

Betrokkenheid werkveld

Het werkveld is nauw betrokken. Dit gebeurt enerzijds in de rol van adviseurs in het praktijkgerichte onderwijs, waar studenten werken aan vraagstukken uit de praktijk. Anderzijds geeft een actief netwerk vanuit het werkveld regelmatig terugkoppeling over het functioneren van de CMD-studenten. Werkveldvertegenwoordigers zijn te spreken over het proactieve karakter van de studenten maar verwachten meer van het instapniveau van de studenten qua designvaardigheden. In gesprek met het panel is ook gemeld dat het zelfsturend vermogen van studenten een belangrijke vaardigheid is voor studenten, vooral regie nemen en goede iteraties maken. Zij werken tijdens hun studie al goed aan deze zelfsturing, en het blijft belangrijk die na de studie verder te ontwikkelen. Alumni en werkveldvertegenwoordigers zijn positief over programmeer- en animeervaardigheden. Soft skills, zoals presenteren, het uitleggen van ideeën of het omgaan met feedback van klanten verdienen in hun ogen nog aanscherping.

Het panel constateert dat er goede contacten zijn met het werkveld en dat de opleiding open staat voor feedback en adviezen uit het werkveld. Wel kan het contact met het werkveld meer formeel worden georganiseerd. De opleiding pakt signalen op: de design-component is versterkt. Het panel beveelt de opleiding aan om de advisering vanuit het werkveld te structureren en haar samenwerking met de buitenwereld te intensiveren, zodat adviezen over actuele thematiek of de relatie tussen onderwijs, onderzoek en werkveld meer centraal kunnen worden gebundeld tot gerichte adviezen over de inrichting van de CMD-opleiding.

Standaard 2 Onderwijsleeromgeving

Het programma, de onderwijsleeromgeving en de kwaliteit van het docententeam maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde leerresultaten te realiseren.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. De onderwijsleeromgeving biedt de studenten veel mogelijkheden om zich vraaggestuurd vakinhoudelijk te ontwikkelen tot de ontwerper die zij willen worden. De docenten hebben vooral een coachende rol. In hun eigen leerroutes ontwikkelen de studenten zich tot T-shaped design-professionals, met verdieping via de Studio's (verticaal) en met Bildung voor verbredende competenties (horizontaal). De hoge mate van zelfsturing met praktijkopdrachten stimuleert het ontwikkelen van beroepsvaardigheden daarbij. De docenten en vraagstukken van lectoraten helpen bij het verder ontwikkelen van het onderzoekende vermogen van de studenten, in multidisciplinaire verbanden. Dit zorgt voor een goede wisselwerking tussen onderwijs en onderzoek. De Engelstalige naam van de opleiding past goed bij de internationale omgeving die zij inmiddels heeft gecreëerd, en bij het internationale werkveld waar de opleiding zich op richt, ook met haar groeiende internationale instroom. Het panel ziet dat de studenten het vraaggestuurde onderwijs positief waarderen, inclusief de bijbehorende begeleiding, die volgens het panel goed op orde is. Het panel constateert een sterke integratie tussen Studio's en Bildung, en adviseert om bij het herontwerp deze koppeling kritisch te blijven beschouwen. Studenten kunnen namelijk meer gericht zijn op designvaardigheden (Studio's) of juist meer op specifieke problematiek in de samenleving (Bildung). Deze verschillende oriëntaties impliceren ook verschillende soorten persoonlijke en professionele ontwikkeling en daarmee andere relaties met Studio's of met Bildung. Vandaar dat het panel de opleiding wil adviseren om bij het herontwerp deze koppeling permanent en kritisch te blijven evalueren. Het docententeam is enthousiast en goed opgeleid, en het panel adviseert de opleiding om zich in haar aannamebeleid te richten op een meer internationale samenstelling van het team, naast een meer op excellentie ingericht aannamenbeleid.

Onderbouwing

Opzet en inhoud van het programma

Het curriculum bestaat uit 240 EC: in de major staan de verplichte competenties die samen 156 EC vertegenwoordigen, bij de overige 84 EC hebben de studenten de vrije keuze om te bepalen aan welke competenties zij willen werken. In de propedeuse staat het begrijpen van het onderwijsconcept voorop, naast het ontwikkelen van een 'beginners designer's mindset'.

Studenten krijgen tools aangereikt om te leren leren, naast tools over organiseren en onderzoeken. Verder leren zij welke impact een ontwerper kan maken in de praktijk, en waar zij als ontwerper zelf een positieve bijdrage aan kunnen leveren. Vanaf leerjaar 2 kan de student kiezen uit acht verdiepende Studio's. Dit zijn fysieke leer- en werkplekken als samenwerkingsvorm met interactie tussen docenten, studenten en het werkveld. Ze verschillen qua thematiek (zie Figuur 2) en er is een wisselend programma met een aanbod van colleges, gastsprekers en workshops, afgestemd op de vraag van de studenten en de context van de projecten. In de Studio's kunnen studenten hun competenties ontwikkelen op niveau 2 en niveau 3, en soms nog op niveau 1, om achterstanden vanuit leerjaar 1 weg te werken.

De genoemde focus op design betekent dat de opleiding zich nadrukkelijk wil toeleggen op het opleiden van T-shaped professionals. Deze ontwerpers beschikken over zowel brede kennis en vaardigheden, als ook over diepgaande specialistische expertise. De concepten Studio's en Bildung zijn hierbij de verticale en de horizontale liggers. De Studio's bieden volgens de opleiding een actieve leeromgeving, een praktisch kader voor vakspecifieke ontwerp kennis, om groei en snelle iteraties te kunnen vergemakkelijken. De verbreding (Bildung) vindt plaats in de praktijkopdrachten, en is geroosterd in speciale Bildungsweken en altijd op maandagmiddag. In leerjaar 3 hebben de studenten een keuze uit diverse minors en lopen zij stage. In leerjaar 4 kiezen de studenten een van de acht Studio's, naast een vierdejaars Bildungsprogramma. Zij werken dan ook aan een complexer vraagstuk uit het werkveld en nemen deel aan workshops en colleges die voorbereiden op het afstuderen, dat daarna plaats vindt. Figuur 2 hieronder geeft de opbouw van dit curriculum schematisch weer:

Jaar 1	Jaar 2		Jaar 3		Jaar 4	
Propedeuse	Studio	Studio	(Externe) Minor	Stage	Studio	Afstuderen
- Ontwerptools en tools om te leren leren - Tools over organiseren en onderzoeken - Ontwerpdisciplines - Impact maken als ontwerper - Creatief persoonlijk leiderschap	Vrije keuze in leerjaren 2 en 4 uit deze 8 Studio's: - Audio and Music Studio - Production Studio - 3D and CGI Studio - Game Development Studio - Maker Studio - Film and Motion Design Studio - Visual Design Studio - Coding Studio - UX Design Studio		De opleiding biedt momenteel vier minors in leerjaar 3 aan: - Future Design Playground - Ondernemen - Concept Academy - Grand Tour Minor, Design Asia - Andere minors binnen NHL Stenden of extern - Exchange semester - Stage		- 1 van de 8 Studio's - 4^e jaars Bildungsprogramma. - Complexer vraagstuk uit het werkveld - Workshops en colleges voorbereidend op het afstuderen - Afstuderen	

Figuur 2: Opbouw curriculum (Bron: Opleidingsdocument, CMD-opleiding NHL Stenden, 2024)

De vijf opleidingscompetenties zijn als volgt verdeeld over de leerjaren, met hun studielast in EC erbij vermeld (Figuur 3):

Propedeuse	Hoofdphase	→	Stage	Afstuderen
Creëren 24	Creëren 24	Vrije keuze 54	Creëren 6	Creëren 6
Onderzoeken 12	Onderzoeken 12		Leren 3	Leren 3
Leren 12	Leren 12		Communiceren 3	Onderzoeken 6
Communiceren 6	Communiceren 6		Organiseren 3	Vrije keuze 15
Organiseren 6	Organiseren 6	Onderzoek en vrije keuze, niveau 3 6	Vrije keuze 15	
60	60	60	30	30

Figuur 3: Opbouw competentieprofiel (Bron: Opleidingsdocument, CMD-opleiding NHL Stenden, 2024)

Het programma van de opleiding is qua opzet en inhoud vraaggestuurd. De studenten krijgen eigenaarschap over hun leerproces en kiezen hun persoonlijke leerroute. De docenten helpen de studenten door hen te leren leren, en door continu vragen te stellen. Per leeractiviteit gebruiken studenten het CMD Canvasformulier voor het maken van afspraken met de docenten. Dit Canvasformulier dient als hulpmiddel om hun persoonlijke leerdoelen op te stellen per competentie. Daarnaast vullen ze in aan welke leeruitkomsten en op welk niveau ze gaan werken, waar in het curriculum, hoeveel EC zij denken hiermee te kunnen verdienen, wat ze gaan ontwerpen, hoe ze zich hierop voorbereiden, et cetera. Bij de stage werkt de student voor 15 EC aan verplichte competenties op niveau 2, aangevuld met 15 EC aan keuzecompetenties op niveau 2; net als bij het afstuderen, waar zij dan voor beide het niveau 3 moeten behalen. Studenten kunnen Studio's één of meerdere keren volgen, in een door henzelf gewenste volgorde. Naast deze verschillende Studio's en minors kan de student kiezen voor een semester in het buitenland of een externe minor binnen of buiten NHL Stenden. Er is veel ruimte voor zelfsturing door studenten, zowel in hun keuzes voor specifieke leercontexten als in het competentieprofiel.

In het gesprek met het panel gaven de (deels internationale) studenten en alumni aan dat zij eerst moesten wennen aan de grote vrijheid om je eigen leerroutes te kiezen, uit het grote aantal mogelijkheden bij de opzet en de inhoud van het programma. Voor de alumni werd het idee van self-education, zoals zij dit noemden, pas echt duidelijk in het tweede semester van leerjaar 2. De docenten helpen hier overigens wel goed bij, vinden zij: “ze helpen je bijvoorbeeld of je met jouw keuzes op het goede spoor zit, of bij het zuiver leren inschatten van het aantal EC dat een project waard is.” De Studio's vanaf leerjaar 2 geven meer structuur. Zo hebben de huidige hoofdfase-studenten ervaren dat ze in leerjaar 1 nog zoekende zijn, en dat zij zelf aan zet zijn als ze iets goed willen afronden. De studenten ervaren daarbij wel dat de docenten hen al vanaf het begin in leerjaar 1 stimuleren om assertieve vermogens richting hun eigen ontwerperschap te ontwikkelen.

Het panel vindt dat de opleiding een goede en originele vertaling heeft gemaakt van de huidige vijf competenties vanuit het INCMD-profiel naar de opzet en de inhoud van het programma. Het curriculum is op orde qua inhoudelijke relevantie, niveau en praktijkgerichtheid. Vanuit de gevoerde gesprekken constateert het panel dat de meeste studenten de relatief grote vrijheid bij het samenstellen van hun persoonlijke leerroutes goed aan kunnen en waarderen. Het panel wil de opleiding echter aanmoedigen om in het begin van de opleiding en tijdens voorlichtings-sessies nog duidelijker en expliciet te zijn voor (aankomende) studenten over het vrij specifieke onderwijsconcept, met veel ruimte voor persoonlijke leerroutes. Dan kan de opleiding studenten trekken die daadwerkelijk passen bij het onderwijsconcept, en kan zij de eerstejaars nog sneller leren hoe zij de eigen leerroute naar hun ontwerperschap zullen vinden.

Onderzoeksvaardigheden en betrokken lectoraten

De opleiding beschouwt onderzoekend vermogen en een onderzoekende houding als essentiële onderdelen van de designers mindset. Er zijn 33 EC verplicht voor de competentie Onderzoeken gedurende de studie, verdeeld over de drie niveaus. De studenten ontwikkelen hun onderzoeksvaardigheden met ontwerpgericht onderzoek, waarbij zij zich verdiepen in de context van hun eindgebruiker en waarbij zij relevante kennis, informatie en inzichten verzamelen en testen voor hun project. Dit type onderzoek is vooral toepassingsgericht en komt tot uiting tijdens de projecten in de propedeuse, in de Studio's, de stages en bij de afstudeerprojecten.

Uit het gesprek met de docenten bleek dat studenten onderzoeksvaardigheden gaandeweg aanleren, waarbij zij leren om gekozen oplossingen voor specifieke problemen toe te lichten en te verantwoorden, met aandacht voor navolgbaarheid en validiteit. De onderzoeksprojecten op niveau 3 zijn complex van aard en moeten getuigen van een brede visie, waarbij de studenten ook dwarsverbanden kunnen aantonen. Onderzoeksvragen komen vaak vanuit lectoraten zoals Design Driven Innovation, Digitale Innovatie in Zorg en Welzijn en Health Innovation and Simulation Learning. Het panel vindt dat de onderzoeksvaardigheden bij de opleiding goed op orde zijn, binnen een hogeschool die Design Based Education en Research als hoofdthema's in haar positionering heeft gekozen. Het panel ziet dat onderzoeksvaardigheden op basis van ontwerpgericht onderzoek een goed gespreksthema zijn binnen de opleiding.

Internationalisering, Engelstalig onderwijs, Engelstalige naam

Sinds 2022 heeft de opleiding een Engelstalige variant, waardoor zij in de afgelopen jaren een internationale omgeving heeft opgebouwd in en rond het programma. De huidige studentengroep telt 24 nationaliteiten. De Engelstalige en Nederlandstalige opleidingsvarianten zijn niet strikt gescheiden, en dat stimuleert Nederlandstalige studenten ook om breder dan hun landsgrenzen aan hun ontwikkeling tot ontwerper te denken. Daarnaast zijn er nu praktijkopdrachten en stageplekken met een internationaal karakter, in onder andere Zuid-Korea, Spanje, Duitsland en Zwitserland. Dat sluit aan bij het werkveld van de opleiding, dat ook internationaal is gericht. Verder zijn er studietrips, internationale design estafettes, en diverse uitwisselingprogramma's. De Grand Tour Minor 'Design Asia' is hiervan een voorbeeld, waarbij studenten kunnen kennismaken met andere design-tradities. De opleiding ontvangt ook zelf exchange-studenten in verschillende minors.

Het panel vindt dat de Engelstalige naam van de opleiding goed past bij de internationale omgeving die zij inmiddels heeft gecreëerd. Overigens dragen de opleidingen Communication and Multimedia Design in Nederland al sinds hun oprichting in 2000 dezelfde naam. De naam van de opleiding is ontstaan vanuit een Europees samenwerkingsverband tussen Zuyd Hogeschool in Heerlen, de FH Aken en de KHLIM in Genk. Volgens de vertegenwoordigers van de opleiding vormt deze Engelstalige naam al bijna 25 jaar hun identiteit en herkenbaarheid voor (inter)nationale werkveldpartners en is deze verweven in het landelijk netwerk INCMD (International Network Communication and Multimedia Design).

Het panel ziet een goed geïnternationaliseerde opleiding, met een rijke internationale leeromgeving. Dit heeft ook bijgedragen tot het zelflerende vermogen van de opleiding, als een sterk punt, om zich beter te kunnen verhouden met internationale design-opleidingen.

Vormgeving van het programma

Het onderwijsconcept en de leeromgeving van de CMD-opleiding staan in directe verbinding met de beroepspraktijk, zowel in de didactische als in de organisatorische uitvoering. Studenten werken aan opdrachten van opdrachtgevers uit het werkveld, in (multidisciplinaire) projectteams. Het gros van deze werkveldopdrachten wordt geworven door Business Relations, een team van drie proces- en projectondersteuners. Daarnaast kunnen studenten zelf opdrachten werven. Dit moeten opdrachten zijn met voldoende uitdaging en niveau, die studenten de kans bieden om binnen hun eigen vraagsturing aan alle vijf competenties te kunnen werken in afzienbare studieperiodes. De studenten nemen in de loop van het programma in toenemende mate

verantwoordelijkheid voor hun studieloopbaan, en zij krijgen steeds meer kennis en inzichten door het werken aan CMD-competenties via praktijkopdrachten. De opleiding vindt deze hoge mate van zelfsturing met praktijkopdrachten van belang voor het ontwikkelen van beroepsvaardigheden, en voor het aanpassingsvermogen van de studenten na hun afstuderen. Dit zal hen in staat stellen snel nieuwe kennis en skills te blijven verwerven. De persoonlijke en professionele ontwikkeling van de student staat daarbij centraal.

De opleiding streeft naar een dynamische leeromgeving die 'samen leren' stimuleert en die uitnodigt tot experimenteren. Deze dynamiek zit in de constante wisselwerking tussen de opdracht (individueel of in groepsverband), het werken met nieuwe kennis en technologieën en de koppeling aan de individuele leervraag van studenten. Daarnaast wil de opleiding ruimte bieden aan studenten om te experimenteren met verschillende tools en toepassingen, in, zoals zij dat noemen, een veilige en speelse leeromgeving. Zo leren studenten verschillende opties te verkennen, technieken uit te proberen en fouten te maken zonder ernstige consequenties. Al doende kunnen de studenten zich ontwikkelen tot de ontwerper die zij willen worden.

In aansluiting op het bovenstaande heeft de opleiding vijf pedagogisch-didactische pijlers gemarkeerd voor de vormgeving van haar onderwijsleeromgeving:

- *Community-based*, waarbij het leren gebeurt in communities, met fysieke en digitale werkplekken waar studenten en docenten samenwerken.
- *Vraaggestuurd onderwijs*: er is geen vast curriculum maar een organisch spel tussen vraag en aanbod, waarbij de studenten zelf verantwoordelijk zijn voor hun individuele leerdoelen, de inrichting en uitvoering van hun studie. Docenten helpen hen daarbij.
- *Competentiegericht*: de studenten formuleren hun leervragen in specifieke CMD-competenties, om effectief te kunnen handelen in beroepssituaties van CMD-afgestudeerden.
- *Praktijkgericht*: vraagstukken uit de praktijk vormen de kern van het onderwijs. De opdrachten stimuleren de student om zelf de benodigde kennis en vaardigheden te verkrijgen, direct uit de markt of in alternatieve omgevingen.
- *Kosmopolitisme*: de opleiding leidt studenten op die zich bewust zijn van de invloed die ze met hun werk en de effecten daarvan kunnen uitoefenen in de wereld, vanuit wereldburgerschap.

De CMD-opleiding hanteert een variëteit aan werkvormen en een dynamische Body of Knowledge and Skills (BoKS). Naast de genoemde praktijkopdrachten zijn er korte design challenges, probleemoplossende oriëntaties, colleges, workshops, challenges, community-activiteiten, opdracht-briefings en de Studio's. De BoKS krijgt vorm voor studenten via beschikbare en actuele literatuur in de community-ruimtes, referenties in de studiewijzers of bronvermeldingen tijdens colleges. Een aantal voorbeelden van de thema's waarover de student meer informatie kan vinden zijn web- en appdesign, gamedesign, trendwatching, user experience design, research en 3D visualisatie.

De studenten waar het panel mee heeft gesproken waren tevreden over de onderwijskundige opzet van het programma. Zij weten dat zij zelf verantwoordelijk zijn om vanuit de leerdoelen hun programma af te spreken met hun docenten, met de bijbehorende toetsing. De docenten gaven aan dat studenten zichzelf goed kennen, waarbij de een eerder binnen zijn comfortzone blijft en een ander wat hoger reikt. Zij adviseren de studenten tijdens mentorgesprekken over realistische

leerdoelen en leeractiviteiten, en daarbij proberen zij zo goed mogelijk zowel de meer assertieve als de wat verlegen student verder te helpen. In leerjaar 1 zijn de studenten nog onzeker over wat en hoeveel zij moeten doen om bijvoorbeeld 3 EC te halen. Later ligt die meetlat voor hen duidelijker, gaven de docenten aan. Human-centered design komt terug bij de vraagstukken uit de praktijk en de ontwerpen die daaruit voortkomen, met thema's zoals cyberpesten of dementie. Dit type ontwerpen moet volgens de docenten aantoonbaar helpen bij het oplossen van maatschappelijke problemen.

Het panel is positief over de vormgeving van het programma. Zij ziet dat de opleiding goede iteraties oplevert waar de ontwerpers in spe mee verder kunnen. Het panel vindt dat er relatief veel zelfreflectie in het programma zit, maar volgens de docenten helpt reflectie de studenten om zichzelf tijdens hun leerproces te leren verhouden tot de maatschappelijke realiteit en om hun persoonlijke en professionele groei te laten zien. Het reflecteren en vastleggen van processen versterkt hun goede iteratieve processen. Verder constateert het panel dat de Studio's en Bildung sterk geïntegreerd zijn, maar dit zouden in de optiek van het panel ook losstaande onderwijseenheden kunnen worden. Zo kan de ene student zich sterk verbonden voelen met specifieke designvaardigheden (zoals interactie of animatie), maar een andere student kan geïnteresseerd zijn in specifieke problematiek in de samenleving (natuur, zorg, et cetera). Deze verschillende oriëntaties impliceren ook verschillende soorten persoonlijke en professionele ontwikkeling en daarmee andere relaties met Studio's of met Bildung. Vandaar dat het panel de opleiding wil adviseren om bij het herontwerp deze koppeling permanent en kritisch te blijven evalueren.

Onderwijsvernieuwing

Sinds de vorige visitatie heeft de opleiding diverse vernieuwingen doorgevoerd. De genoemde vijf pijlers zijn daarbij het uitgangspunt geweest. Daarnaast gebruikt de opleiding de volgende didactische doelstellingen voor het herontwerp: het verhogen van het niveau van algemene kennis en vaardigheden van de studenten, verbeteren van de creativiteit en vakbekwaamheid van de studenten, betere samenwerking tussen de communities en een meer geleidelijke opbouw in zelfstandig leren. Vanuit deze basis heeft de opleiding in 2021-2022 een nieuw competentieprofiel ingevoerd, met meer nadruk op de competentie Creëren. Ook is de cum laude-regeling aangepast, waarbij de kwaliteit van het eindwerk meetelt in de toekenning van het *judicium cum laude*. In het huidige studiejaar is de vernieuwde hoofdfasestructuur ingezet, waarbij verbreding en verdieping meer hand in hand gaan, leidend tot een T-shaped professional. Het panel ziet in de elementen van het herontwerp van het programma diverse goede aanzetten tot verdere verbetering en ontwikkeling van het programma en de onderwijsleeromgeving.

Instroom en leerroutes

Er studeren ruim 700 studenten bij de CMD-opleiding van NHL Stenden Hogeschool, ongeveer een derde van hen zijn internationale studenten (inmiddels in de leerjaren 1 tot en met 3), de overige twee derde zijn Nederlandstalige studenten. De instroom van CMD-studenten in Nederland, en zeker in het noorden, is in de afgelopen jaren teruggelopen om demografische redenen. Bij deze dalende studentenaantallen voor de Nederlandstalige opleidingsvariant houdt de internationale instroom de totale instroom stabiel. De uitval van eerstejaars is met 12,4% relatief laag.

Aankomende studenten zijn toelaatbaar met een mbo-niveau 4 diploma, een havo- of vwo-diploma vanuit alle profielen, of met een gelijkwaardig diploma van een buitenlandse instelling (minimaal NLQF-niveau 4). Daarnaast moeten studenten voor de Engelstalige opleidingsvariant hun Engelse taalvaardigheid aantonen om toelaatbaar te zijn. Studenten die beschikken over eerder verworven competenties kunnen een passend opleidingstraject krijgen op basis van vrijstellingen, waar mogelijk verleend door de examencommissie. Verder is er een 21+ regeling, met een toelatingsonderzoek voor studenten die 21 jaar of ouder zijn zonder een diploma van een verplichte vooropleiding. Aan het begin van de studie is er veel ruimte en begeleiding voor studenten om te leren omgaan met het vraaggestuurde onderwijsconcept, zoals een vijfdaagse kickstartweek, waar zij kennismaken met het projectonderwijs en met de docenten. Het panel is van mening dat de opleiding realistische toelatingseisen hanteert, en haar studenten een goede introductie biedt vanaf het begin van de studie.

Begeleiding

Alle docenten bij CMD-Leeuwarden hebben ook een rol als mentor en tutor. Het vraaggestuurde onderwijsconcept vergt van de opleiding dat zij de studenten optimaal faciliteert met goede begeleiding, vanuit een coachende houding. Studenten definiëren hun leercyclus telkens opnieuw, en hun *mentoren* (studieloopbaanbegeleiders/slb'ers) begeleiden hen daarbij. De mentor in de rol van slb'er bespreekt elk semester met iedere student de competentieontwikkeling en studievoortgang, en fungeert als 'poortwachter' voor het summatief assessment. De student kan verder terecht bij de mentor voor studieadvies, advies over vrijstellingen, et cetera. De opleiding ziet het sociale aspect als een voorwaarde om tot leren te komen. Daarom zijn er ook *tutors* (groepscoaches) voor de procesbegeleiding van projectgroepen, om zodoende de groepen te stimuleren kwaliteit te leveren. Als procesbegeleider heeft de tutor wekelijks een bijeenkomst met de tutorgroep, waarin de studenten inzicht geven in wat ze doen, en waarbij hun ontwikkeling centraal staat.

Studenten die aangeven dat ze een functiebeperking hebben gaan in gesprek met een studentendecaan. Samen kijken zij naar de behoeften van de student en de extra mogelijkheden of voorzieningen die de opleiding hun kan bieden. Binnen de opleiding is vervolgens een contactpersoon beschikbaar voor vragen en oplossingen bij studeren met een mentale of fysieke functiebeperking, naast specifieke voorzieningen voor deze studenten, zoals gehoorondersteuning of de mogelijkheid om door een gespecialiseerde mentor begeleid te worden. De studentendecaan kan hen indien nodig doorverwijzen naar externe instanties zoals de GGZ. Ten slotte biedt de hogeschool specifieke trainingen aan, gericht op uitstelgedrag, faalangst en studievaardigheden.

De studenten waar het panel mee heeft gesproken waren in het algemeen positief over de manier waarop de mentoren en tutors hen begeleiden. Ze weten al vanaf leerjaar 1 dat zij als ontwerpers zelf naar ontwerp oplossingen moeten zoeken voor design issues, en dat zij begeleiding kunnen krijgen als ze er niet uitkomen. Internationale studenten krijgen soms wat extra hulp, om hen te helpen om culturele verschillen te overbruggen. Het panel ziet dat de studentbegeleiding van een goed niveau is, en is te spreken over de manier waarop de mentoren en de tutors de studenten in de communities opvangen.

De informatievoorziening richting studenten is op orde, zoals het panel heeft geconstateerd. Er is vanwege de begeleidingsstructuur en het werken in de Studio's al veel directe communicatie

tussen docenten en studenten. Als studentvolgsysteem gebruikt de opleiding het door henzelf in 2021 ontwikkelde online-feedbacksysteem FFWD, waarmee zij de groei van de studenten vanaf de eerste dag tot en met het afstuderen bijhoudt. De studenten waar het panel mee heeft gesproken gaven aan dat er bij de opleiding wel enige communicatie-issues waren, over deadlines voor toetsen en andere materialen, of ontbrekende informatie over de Studio's, maar dat de opleiding dit nu beter in de hand heeft. Volgens de student vanuit de Opleidingscommissie schenkt het opleidingsmanagement hier serieuze aandacht aan.

Docenten

Het docententeam van de opleiding bestaat uit ruim vijftig goed opgeleide collega's met een brede diversiteit aan expertises. Het team is voor twee derde mastergeschoold, de rest is bachelorgeschoold. Meerdere bachelorgeschoolde docenten hebben de ambitie om op korte of langere termijn een masteropleiding te gaan volgen, een klein aantal is daar al mee begonnen. Er is inhoudelijke deskundigheid aanwezig voor alle vakgebieden. De didactische deskundigheid van het docententeam is hoog: bijna alle docenten beschikken over de complete Basiskwalificatie Didactische Bekwaamheid (BDB, 91%); twee docenten zitten nog in hun BDB-traject. Naast vakkennis vereist de opleiding een coachende houding en goede didactische vaardigheden van haar docenten. De docenten vervullen alle rollen van vakdocent, tutor en mentor (SLB'er). Naast de genoemde scholing naar masterniveau, krijgt professionalisering bij het team op verschillende manieren vorm. Vanwege de start van de Engelstalige opleidingsvariant in 2022-2023 hebben 17 docenten inmiddels een Cambridge English-examen behaald (een op B2-, zeven op C1- en negen op C2- niveau). Vanwege het aandeel internationale studenten binnen de opleiding blijft het management de docenten aanmoedigen om cursussen Cambridge English en Cultural Diversity te volgen.

Het panel stelt vast dat het team goed en divers genoeg opgeleid is om de opleiding te dragen. De docenten waar het panel mee heeft gesproken waren enthousiast over hun werk en betrokken bij hun studenten. De sfeer in het docententeam is goed. Het panel vond de docenten kwaliteitsbewust en reflectief, hetgeen bleek uit hun zelflerende vermogen. Dit is in de ogen van het panel een lerende organisatie, met veel kennis over onderwijskundige aspecten en ontwerpervaring. Zo voeren docenten samen met regelmaat het gesprek over hun didactische keuzes, waarbij, zoals de opleiding zelf aangeeft, "het wij-belang voorop staat." De goede leeromgeving zou nog aan kracht kunnen winnen met een diverser en internationaler docententeam, inclusief een klein aantal gepromoveerden dat de onderzoeksomgeving verder kan versterken, mogelijk vanuit de lectoraten. Vandaar dat het panel de opleiding adviseert om bij het aannamebeleid ook stevig in te zetten op excellentie. Dat kan zijn in de vorm van een afgeronde promotie of door het aannemen van docenten die op een andere manier hun sporen verdiend hebben in het vakgebied of in de praktijk.

Opleidingsspecifieke voorzieningen

CMD-Leeuwarden beschikt over voldoende opleidingsspecifieke voorzieningen waarmee de studenten hun multimediale vaardigheden kunnen ontwikkelen. Iedere Studio, minor en eerstejaars community heeft een vaste locatie in het gebouw, en er zijn een audioStudio, een fotoStudio en een Studio voor Film and Motion Design, om video's te editen. Er is up-to-date apparatuur beschikbaar, zoals professionele foto- en video-apparatuur, twee RISO-printers et cetera.

Standaard 3 Toetsing

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. Het toetsbeleid en het systeem van toetsing zitten goed in elkaar en bouwen voort op het hogeschoolbeleid. Het gaat bij het toetsen om het bereiken van kwalificaties naast de vorming van de student als professional. Constructive alignment is zichtbaar in de manier waarop de toetsing voortbouwt op de leeruitkomsten en het vraaggestuurde onderwijsmodel, met ook ruimte voor experimenten. Het panel heeft een goede variatie aan toetsvormen gezien, passend bij een ontwerpoppleiding, en altijd beoordeeld volgens het vierogenprincipe. De studenten krijgen hun studiepunten in combinatie met feedback en feedforward door de examinatoren, maar zonder dat docenten cijfers toekennen. Er zijn geen herkansingen: studenten kunnen zichzelf verbeteren op specifieke competenties in een volgend project. Er is wel een regeling voor Cum Laude bij het afstuderen. De borging van de examenomgeving is goed, ook rond het afstuderen, in de ogen van het panel. De examencommissie voert haar wettelijke taken goed uit en werkt samen met de toetscommissie bij het controleren van procedures en afspraken. Het panel heeft veel waardering voor de regelmaat waarmee de docenten kalibreren over de diverse onderdelen van de toetsing.

Onderbouwing

Toetsbeleid

De opleiding heeft haar toetsbeleid afgeleid van het centrale, hogeschoolbrede toetskader, zoals vastgelegd in het *Strategisch Onderwijsbeleid 2019-2024* (NHL Stenden, 2019) en in de zogeheten *Uitwerkingsnotitie Toetsing* (NHL Stenden, 2020). Vanuit de visie op toetsing van de opleiding sluiten onderwijs, leren en toetsen naadloos op elkaar aan, volgens het principe van constructive alignment. Dit begint in haar optiek met het creëren van een veilig en positief leerklimaat, waarbinnen studenten kunnen experimenteren en leren van ervaringen zonder daarop direct 'afgerekend' te worden. Dit draagt bij aan talentontwikkeling en studiesucces. Toetsing is daarbij gericht op zowel het voldoen aan kwalificaties als op de vorming van normen, waarden, tradities en praktijken en de vorming van de persoon. Dit betekent dat de vijf pijlers van de opleiding ook doorwerken in de toetsing.

Studenten werken in communities aan hun competenties via actuele en relevante opdrachten uit de praktijk. De examinatoren dienen deze competentiesets van kennis, vaardigheden en attitudes te beoordelen in samenhang. Zij evalueren het bereikte resultaat en het hele proces van leren en creëren. Deze manier van evalueren heeft zowel een ontwikkelingsgerichte als een kwalificerende functie, resulterend in de toekenning van EC's in combinatie met feedback en feedforward. De opleiding heeft ervoor gekozen om de ontwikkeling van de student niet te waarderen met cijfers. Naar haar mening heeft het geven van feedback op de ontwikkeling van studenten meer effect op het leren van complexe vaardigheden dan het geven van cijfers.

Vanuit deze visie heeft de opleiding het toetsprogramma opgesteld, met een nadere uitwerking van de manier van toetsen over de diverse leerjaren verspreid. Er zijn handleidingen waarin voor de studenten staat omschreven aan welke criteria verschillende producten moeten voldoen. Zij kunnen informatie over de toetsing vinden in de *Onderwijs- en Examenregeling* (OER), de *Afstudeerwijzer CMD* en het FFWD-feedbacksysteem. Daarnaast maken zij zelf afspraken over de toetsing met hun docenten in hun CMD Canvasformulieren en tijdens de mentorgesprekken.

Het toetsbeleid van de opleiding is gericht op transparantie, validiteit en betrouwbaarheid. De studenten maken hun competenties in het groeiportfolio-proces concreet in de vorm van leerdoelen en leerresultaten: de student geeft aan welke competenties beoordeeld moeten worden en voor hoeveel EC. De docent helpt hen hierbij. Daarmee is het voor alle partijen voorafgaand aan het assessment duidelijk waar examinatoren de individuele studenten op zullen beoordelen (transparantie). Via het CMD Canvasformulier leggen de studenten deze afspraken over de beoogde leeruitkomsten en de wijze van toetsen met de docenten vast. De docenten in hun rol van examinerator dragen zorg voor de validiteit in de beoordeling hierbij. Zo controleren zij of de geleverde prestatie ook voldoet aan de afspraken die hierover van tevoren in het Canvasformulier zijn gemaakt. De beoordeling is holistisch en intersubjectief met minimaal twee assessoren, volgens het vierogenprincipe. Er zijn meerdere examinatoren en zij werken met een gemeenschappelijk beoordelingskader, wat de betrouwbaarheid bevordert. Daarbij is de toetsdeskundigheid van het docententeam hoog: bijna alle docenten beschikken over de Basiskwalificatie Examinering (BKE, 96%).

In het gesprek met het panel gaf de voorzitter van de examencommissie aan dat de examinatoren altijd het vierogenprincipe hanteren, en dat zij veel tijd steken in kalibratie. Het regelmatig doorwisselen in duo's van assessoren helpt daar ook bij. Het panel heeft waardering voor het toetsbeleid van de opleiding, waarbij de student als mens en diens ontwikkeling centraal staan. Het systeem van toetsing is duidelijk, met continue formatieve toetsing tijdens de mentorgesprekken, en met een summatief moment aan het einde. Het vierogenprincipe borgt de intersubjectiviteit.

Toetsuitvoering

Het panel ziet het gehanteerde toetsbeleid terug in de toetsuitvoering en in de voorbeelden van toetsen die zij heeft ingezien. Er is een goede variatie aan toetsvormen, zoals prototypes, self-assessments, peer-assessments, integrale assessments, (tussentijdse) presentaties, portfolio's, reflecties, beroepsproducten, expo's, etc. Voorbeelden van beroepsproducten zijn magazines, programma-formats, apps of een campagne. Er is altijd een relatie tussen de toetsvorm en de competenties waar de student aan werkt. Dit verschilt per student en per context vanwege de flexibiliteit van het studieprogramma. Het panel heeft voorbeelden gezien van een aantal van deze toetsvormen en beroepsproducten. Er zijn verschillende soorten portfolio's: de student ontwikkelt een Droomportfolio met ambities aan het begin van een leercyclus. Op basis hiervan gaat de student in gesprek met zijn mentor en tutor over het Groeiportfolio, waarin zijn competenties zichtbaar worden, zijn leerdoelen en zijn reflecties. Aan het einde van iedere cyclus volgt feedback en beoordeling en dan kijken de studenten vooruit via hun Design Portfolio. De geschreven feedback gaat altijd in op de door de student geformuleerde competenties. Studenten reflecteren op hun eigen functioneren en hun leerresultaten per competentie en zo kunnen zij bewijzen competent te zijn in de assessments. De combinatie van verschillende toetsmethoden op verschillende momenten gedurende het semester stelt de assessoren in staat

om een goed beeld te krijgen of de student zich de competenties eigen heeft gemaakt op het beoogde niveau. De examinatoren registreren het resultaat per competentie met een 'behaald' of 'niet behaald' en zij registreren de feedback en feedforward per competentie in het feedbacksysteem. De studenten kijken terug in de gegeven feedback om te beoordelen welke competentie ze verder willen ontwikkelen. Als bijvoorbeeld de competentie Onderzoeken ontwikkeling nodig heeft, dan kunnen zij daar in een *volgend* project op focussen, daar de nog benodigde EC voor vragen, en die dan mogelijk behalen.

Volgens de docenten waar het panel mee heeft gesproken moeten de studenten soms aan het begin van de studie nog wennen aan het vraaggestuurde onderwijs- en toetsconcept. Ze leren er echter stap voor stap en gaandeweg mee omgaan, volgens de docenten. De studenten waar het panel mee heeft gesproken herkennen dit. Zodra zij gewend zijn aan vraaggestuurde toetsing, zien zij dat deze toetsing in lijn ligt met hun leerdoelen en de competenties waar zij aan werken. Hoe sneller de studenten hieraan gewend zijn, hoe effectiever hun studie. Het panel wil de opleiding aanmoedigen om dit goed te blijven begeleiden, als een permanent aandachtspunt.

Het panel beschouwt de toetsuitvoering, met haar formatieve feedbackmomenten en het summatieve eindassessment per semester, als valide. Alle assessments zijn individueel en er is veel aandacht voor zowel de professionele als de persoonlijke ontwikkeling van de student. Het panel adviseert de opleiding hierbij wel om in de feedback wat sterker inhoudelijk in te gaan op de kwaliteit van de opgeleverde producten zelf, mede vanwege de recent afgesproken nadruk op de designcomponent. Het systeem van toetsen zonder herkansingen -waarbij studenten zichzelf kunnen verbeteren op specifieke competenties bij een volgend project- werkt goed. Het panel moedigt de opleiding aan om deze manier van werken verder te ontwikkelen.

Beoordeling afstuderen

De beoordeling van het afstudeerdossier bestaat uit een aantal stappen voor de studenten. Voor de beoordeling nemen de studenten de beoordelingscriteria uit hun afstudeerplannen over op het beoordelingsformulier voor de examinatoren. Zij delen dat met de examinatoren via Sharepoint. De eerste examiner is deskundig op het betreffende expertisegebied. De tweede examiner is een onafhankelijke beoordelaar, die deelneemt aan afstemming over het afstudeerplan, de tussentijdse (formatieve) beoordeling en de eindbeoordeling. De student krijgt altijd een individuele eindbeoordeling door tenminste twee examinatoren. Nadat de examinatoren het materiaal hebben beoordeeld volgt een tussentijds assessment. Dit is een formatief assessment, met feedback op het proces en de resultaten tot dusver, en een vooruitblik naar wat de studenten nog moeten leveren voor het eindassessment. De studenten geven in dit tussentijdse assessment aan welke eerste iteraties zij hebben doorlopen en welke conceptuele keuzes nog voorliggen. Zij hebben dan al een eerste versie van hun afstudeerverslag gereed. Later, voorafgaand aan het eindassessment leveren de studenten het definitieve materiaal in bij de twee examinatoren. Vervolgens nemen de beide examinatoren het eindassessment af in lijn met het toetsplan, en met het afstudeerplan als basis voor de beoordeling. Als dit voldoende is, mogen de studenten verder naar de laatste stap: de afstudeerpresentatie. Bij het afstuderen werkt de opleiding ook niet met cijfers voor de beoordeling, wel met een verbeterde cum laude-regeling.

De opleiding hanteert heldere beoordelingsformulieren bij het afstuderen: na een 'algemene beoordeling' geven de examinatoren een voldoende tot uitgebreide beoordeling bij alle

opgenomen competenties van CMD-Leeuwarden. Waar nodig geven zij een goede motivering van het predicaat Cum Laude, en zij ondertekenen het formulier gezamenlijk. Hoewel het panel vast stelt dat studenten goed kunnen zien hoe zij zijn beoordeeld, vindt het dat examinatoren in de beoordelingsformulieren soms meer inhoudelijk commentaar zouden kunnen geven op de inhoud van het ontwerp of het product. Het panel adviseert de opleiding dit tijdens kalibratiesessies in de komende jaren aan de orde te stellen en te verbeteren.

Borging

Er is een gezamenlijke examencommissie ingesteld voor de opleidingen (B) Communication and Multimedia Design, (M) Design Driven Innovation en (M) Serious Gaming. Deze examencommissie voert haar taken uit in lijn met de hogeschoolbrede regelingen voor examencommissies. Zij is verantwoordelijk voor de borging van het toetsbeleid van de opleiding. Het management en de examencommissie houden periodiek overleg over de stand van zaken en mogelijke verbeteringen rondom toetsing. Daarnaast heeft de examencommissie een toetscommissie ingesteld, die assessments evalueert op basis van de kwaliteitskaders in de toetsvisie. De examencommissie en de toetscommissie vergaderen samen en zij spreken elk jaar een aantal onderwerpen af waarover zij advies willen uitbrengen. Een van de leden van de examencommissie is extern, afkomstig uit een andere opleiding van de hogeschool. De examencommissie wijst de examinatoren aan en zorgt voor duidelijkheid over wie wanneer wat mag toetsen. Het vraaggestuurde onderwijs- en toetsbeleid vraagt hierbij in de ogen van de examencommissie om een 'gecontroleerd vertrouwen'. Haar borgende taak komt tot uiting door het controleren van procedures en het naleven van afspraken. Er vinden regelmatig kalibreersessies plaats tijdens plenaire bijeenkomsten met de docententeams over verschillende onderdelen van het toetsproces van de opleiding. Leden van de examencommissie en de toetscommissie zijn aanwezig bij verschillende kalibreersessies.

Voor de processen en de kwaliteitszorg rond het afstuderen heeft de examencommissie in 2016 de afstudeercommissie opgericht. De examencommissie heeft bijgedragen aan het verder ontwikkelen van de procedures en kwaliteitskaders om het eindniveau te kunnen borgen. Verder houdt de examencommissie elk jaar steekproefsgewijze checks op de eindwerken en op de door docenten geschreven beoordelingen ervan. Zij let daarbij op de volledigheid van de beoordeling, de correctheid van de beoordeling en de samenhang tussen leerresultaten en de beoordeling. De examencommissie bespreekt deze steekproeven tijdens plenaire bijeenkomsten met de docententeams.

Tijdens de gesprekken van het panel met vertegenwoordigers van de examencommissie, de toetscommissie en de afstudeercommissie kwam in de ogen van het panel een goede kwaliteitscultuur naar voren: een open, op kwaliteitsverbetering gerichte houding van de opleiding. Als bijvoorbeeld blijkt dat examinatoren bij assessments de criteria of definities verschillend interpreteren, dan houden zij kalibratiesessies om hier overeenstemming over te verkrijgen. Zij kalibreren bijvoorbeeld over de exacte betekenis bij de beoordeling van termen zoals 'multimediaal' of 'maatschappelijk relevant', ook achteraf. Verder scannen zij afstudeerwerken op basis van de gestelde kwaliteitseisen, en ook in de wisselende duo's van examinatoren vindt continu kalibratie plaats. Het panel vindt de manier waarop de opleiding haar wijze van toetsing veelvuldig onderling kalibreert een compliment waard.

Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten

De opleiding toont aan dat de beoogde leerresultaten zijn gerealiseerd.

Conclusie

De opleiding **voldoet** aan de basiskwaliteit voor deze standaard. De studenten tonen hun gerealiseerde leerresultaten aan met een afstudeeropdracht, op basis van praktijkgericht onderzoek. De vijftien eindwerken die het panel heeft beoordeeld zijn op het gewenste bachelorniveau. Zij laten zien dat de studenten de beoogde competenties van de opleiding beheersen en zich bewust zijn van de impact van hun werk op de samenleving. Het panel heeft voorbeelden gezien van ontwerpen waarin deze maatschappelijke verantwoordelijkheid goed naar voren komt. De afgestudeerden van de opleiding vinden hun weg op de arbeidsmarkt in passende functies, waar hun competenties op het gebied van multimedia goed tot hun recht komen. De alumni waar het panel mee heeft gesproken willen de opleiding op diverse manieren verder steunen, met het begeleiden van stagiaires, het geven van gastcolleges, ontwerpprojecten of advies. Daarom beveelt het panel de opleiding aan om een structureel alumnibeleid te gaan voeren. Zo kan de opleiding nog meer leren over het functioneren van de alumni in de beroepspraktijk.

Onderbouwing

Opzet afstuderen

In het laatste semester van de studie ronden de studenten hun opleiding af met een afstudeeropdracht die zij zelf formuleren of acquireren. Zodra zij een totaal van 150 EC hebben behaald in de postpropedeuse, kunnen zij beginnen met afstuderen. Hun afstudeermentor bewaakt het afstudeerproces en is aangewezen als eerste examiner. De afstudeermentor is in principe deskundig op het betreffende expertisegebied, zodat de student ook vakinhoudelijke aspecten met hem of haar kan bespreken. Wanneer dat niet mogelijk is vraagt de student consulten aan bij andere docenten of externe experts en neemt hij feedback van deze deskundigen mee in het ontwerpproces.

Er is een afstudeerwijzer voor de studenten met informatie over het afstuderen, met een overzicht van de doelen, het eindniveau en de te volgen stappen. Studenten tonen hun afstudeerniveau aan door middel van een afstudeerplan, afstudeerverslag, een of meerdere beroepsproducten, design rationale (dit is een visuele weergave van het afstudeerproduct met de belangrijkste conceptuele en ontwerp-keuzes, gericht op de opdrachtgever), een eindreflectie en een 1-minuutfilmpje. In het afstudeerplan staan de opdracht, alle leeruitkomsten per competentie en de manier waarop de studenten niveau 3 gaan aantonen. De opleiding geeft kaders en verwachtingen waaraan het werk moet voldoen. Binnen dat raamwerk kunnen studenten de vorm en inhoud van hun afstudeerwerk zelf invullen. Dit biedt hun de ruimte en persoonlijke vrijheid om te laten zien welke type ontwerper zij willen worden. Daarbij dienen zij aan te tonen wat hun ontwerp beoogt te doen, en dat dit past bij het vraagstuk in kwestie. De leden van de afstudeercommissie ontmoeten elkaar wekelijks om ingeleverde afstudeerplannen te beoordelen en goed te keuren, op basis van de afgesproken criteria die het niveau moeten borgen. Het panel

is positief over de opzet van het afstuderen. De studenten kunnen zich met behulp van de afstudeerwijzer goed voorbereiden op de afstudeerfase en het mentoraat is beschikbaar voor ondersteuning. De afstudeercommissie zorgt voor een relatief snelle en efficiënte afhandeling van afstudeervoorstellen. Verder waardeert het panel de inspanning van de afstudeercommissie om over het afstudeerwerk te kalibreren.

In de afstudeerfase laten de studenten zien dat zij in staat zijn de taken van een multimedia-ontwerper zelfstandig uit te voeren door gebruik te maken van hun verworven competenties. Bij het afstuderen is het behalen en beoordelen van de vijf competenties nog steeds leidend, met name de competenties Creëren, Leren en Onderzoeken. In hun afstudeerwerk integreren de studenten hun vakinhoudelijke kennis, vaardigheden en attitudes uit verschillende disciplines, maar met name binnen het gebied van multimedia. Zij maken daarbij gebruik van relevante wetenschappelijke inzichten en dienen creativiteit en probleemoplossend vermogen te laten zien in complexe situaties, die niet van tevoren duidelijk zijn omschreven. De studenten stellen realistische doelen, werken planmatig en reflecteren kritisch op de effectiviteit van hun gekozen strategieën en oplossingen. Ten slotte dienen de studenten in hun afstudeeropdrachten blij te geven van maatschappelijke verantwoordelijkheid in hun beroepsmatig handelen. Dit betekent dat zij zich bewust zijn van de impact van hun werk in de wereld om hen heen.

Producten van afgestudeerden

Het panel heeft vijftien eindwerken nader beoordeeld die in haar optiek alle goed aansluiten bij de beoogde leerresultaten van de opleiding, qua niveau en beroepsgerichtheid. De beoordeling door de panelleden sluit goed aan bij de beoordeling door de examinatoren van de opleiding. De volgende drie voorbeelden illustreren het soort ontwerpvragestukken waar afstudeerders aan hebben gewerkt. Het eerste voorbeeld is een prijswinnend ontwerp voor een (veel) gezondere soort ijs thee, met een complete merkidentiteit, positionering en communicatiestrategie. Deze ijs thee bevat stikstof die een positieve invloed uitoefent op de smaak, de textuur en de vormgeving, zonder dat er andere en minder gezonde toevoegingen nodig zijn. Het volgende voorbeeld betreft een met foto's ondersteunde campagne om met name jongvolwassenen te bewegen over te stappen van fast fashion (kleden die bijvoorbeeld maar zeven keer worden gedragen) naar slow fashion. Het gaat om bewustzijn over gedragsverandering naar het kopen van duurzamere kleding. Het laatste voorbeeld komt uit de wereld van serious gaming, die vaak wordt ingezet als een motiverende en kosteneffectieve manier van scholing voor bijvoorbeeld zorgprofessionals. Dit afstudeeronderzoek richt zich op de validatie en klinische effectiviteit van deze serious games. Die validatie via meerjarige trials is vaak moeilijk bereikbaar voor met name mkb-bedrijven. Dit project beoogt mkb'ers te helpen om in een eerder stadium van het ontwikkelproces een sterke bewijslast te kunnen leveren voor de mogelijke effectiviteit van hun games, leidend tot een voor deze mkb'ers snellere en betaalbare validatie ervan. Alle drie voorbeelden laten zien dat de studenten zich met hun ontwerpen bewust zijn van de maatschappelijke gevolgen van hun werk.

Functioneren afgestudeerden

De afgestudeerden van de CMD-opleiding zijn veelal werkzaam in met name de creatieve zakelijke dienstverlening, de media- en entertainmentsector en de marketingcommunicatie. Zij komen terecht in beroepen als software developer, software engineer (zowel front-end als back-end), app-ontwikkelaar, multimedia-ontwerper, grafisch ontwerper, usability of interaction designer, usability tester, game designer. Verder zijn zij ook werkzaam als projectmanager,

conceptontwikkelaar, art director, creative director, accountmanager digitale media of als zelfstandig ondernemer. Uit de HBO Keuzegids blijkt dat voor dit type opleiding 79% van de alumni werkzaam is op hbo-niveau.

De studenten van de CMD-opleiding in Leeuwarden komen terecht in functies die goed aansluiten op hun CMD-studie. De opleiding biedt de studenten hun eerste professionele netwerk, waar zij zich door het werk aan de diverse praktijkopdrachten met opdrachtgevers uit het werkveld voor aansluitend werk kunnen kwalificeren. Een groot aantal alumni vindt werk vanuit hun eerdere stageplaats. Het blijkt dat het werkveld te spreken is over de wendbaarheid van de CMD-alumni uit Leeuwarden. Het gaf met name aan dat deze afgestudeerden een houding hebben ontwikkeld die hen in staat stelt om snel nieuwe competenties aan te leren. Een van de alumni bevestigde dit. Hij gaf aan dat je bij de opleiding alle tools krijgt om je ook na je opleiding verder te ontwikkelen.

De alumni waar het panel mee heeft gesproken zouden graag meer in contact blijven met hun opleiding. Zij ontvangen graag met regelmaat stagiaires. De competenties van deze stagiaires sluiten in hun optiek goed aan bij wat ze bij hen kunnen leren. Deze alumni zijn van harte bereid om nog meer gastcolleges te geven bij de opleiding of nog meer projectopdrachten te bieden aan de studenten. Zij vinden het informele contact dat zij met de opleiding hebben wel goed, maar meer binding en een structureel contact met de vertegenwoordigers van de opleiding zou volgens hen beter zijn. Om deze redenen beveelt het panel de opleiding aan om een structureel alumnibeleid te gaan voeren. Vanuit het belang dat de opleiding hecht aan hun relatie met het werkveld liggen hier kansen voor de opleiding, die, naast meer gastcolleges en projectopdrachten vanuit het werkveld, ertoe kunnen leiden dat de opleiding nog meer leert over het functioneren van de alumni in de beroepspraktijk.

Het panel constateert dat de alumni goed op hun plek terechtkomen na hun studie. Zij heeft vastgesteld dat de beroepspraktijk de alumni van de opleiding waardeert om hun professionele ontwerperskennis en -vaardigheden, gekoppeld aan hun zelflerende vermogen.

Eindoordeel over de opleiding

	B Communication and Multimedia Design
<i>Standaard 1 Beoogde leerresultaten</i>	Voldoet
<i>Standaard 2 Onderwijsleeromgeving</i>	Voldoet
<i>Standaard 3 Toetsing</i>	Voldoet
<i>Standaard 4 Gerealiseerde leerresultaten</i>	Voldoet

De oordelen zijn gewogen volgens de beslisregels van de NVAO. Op basis hiervan beoordeelt het visitatiepanel de kwaliteit van de bestaande bacheloropleiding Communication and Multimedia Design van NHL Stenden Hogeschool als **positief**.

Aanbevelingen

Standaard 1

Het panel beveelt de opleiding aan om de advisering vanuit het werkveld te structureren en haar samenwerking met de buitenwereld te intensiveren, zodat adviezen over actuele thematiek of de relatie tussen onderwijs, onderzoek en werkveld meer centraal kunnen worden gebundeld tot gerichte adviezen over de inrichting van de CMD-opleiding.

Standaard 4

Het panel beveelt de opleiding aan om een structureel alumni beleid te gaan voeren. Vanuit het belang dat de opleiding hecht aan haar relatie met het werkveld liggen hier kansen voor de opleiding, die, naast meer gastcolleges en projectopdrachten vanuit het werkveld, ertoe kunnen leiden dat de opleiding nog meer leert over het functioneren van de alumni in de beroepspraktijk.

Bijlagen

1. Bezoekprogramma

NHL STENDEN VISITATIE 2024-2025 BEZOEKPROGRAMMA

Opleiding	Communication and Multimedia Design	
Datum bezoek	14 januari 2025	
Lokaal	D2.026 and D2.027	
Tijdstip	Thema	Deelnemers
09:00 – 9:45 uur	Ontvangst en voorbespreking panelleden	Panel en secretaris
09:45 – 10:00 uur	Korte opening met studenten	
10:15 – 10:45 uur	Gesprek werkveld (30 minuten)	Vertegenwoordigers van het werkveld, inclusief alumni
11:00 – 11:45 uur	Gesprek borging (45 minuten)	Examencommissie, toetscommissie, opleidingscommissie, afstudeercoördinator
Lunchpauze (45 minuten)		
12:30 – 13:15 uur	Gesprek docenten en examinatoren (45 minuten)	Docenten van verschillende onderdelen van de opleiding
13:30 – 14:15 uur	Gesprek studenten en alumni (45 minuten)	Studenten van verschillende jaren, Nederlandse en internationale studenten en alumni; gesprek in het Engels
Pauze (30 minuten)		
14:45 – 15:15 uur	Gesprek management (30 minuten) Optioneel	Teamleiders en academiedirecteur
15:15 – 16:30 uur	Overleg panelleden (75 minuten)	Panel en secretaris
16:30 – 17:00 uur	Mondelinge terugkoppeling	Opleidingsmanagement en belangstellenden
17:00 – 17:45 uur	Ontwikkelgesprek	Opleidingsmanagement en betrokkenen

2. Bestudeerde documenten en bronnen

- ZER (Zelfevaluatie-rapport) CMD-Leeuwarden, 2024
- Video Studentenhoofdstuk ZER, CMD 2024
- INCMD, Communication and Multimedia Design, Beroeps- en competentieprofiel (International Network of Communication and Multimedia Design, 2021)
- Opleidingsdocument CMD-Leeuwarden, 2024
- Visiedocument CMD 2019
- Onderwijs- en Examenregeling (OER 2024-2025, CMD-Leeuwarden)
- Studentenstatuut CMD, 2024-2025
- Afstudeerwijzer CMD-Leeuwarden, 2024-2025
- NHL Stenden, Strategisch Onderwijsbeleid, 2019-2024 (Design Based Education)
- Design Based Research (NHL Stenden Hogeschool, 2019)
- Uitwerkingsnotitie Toetsing (Dienst Onderwijs- en Onderzoekskwaliteit, 2020)
- Onderwijsorganisatie-vernieuwing: Didactische uitgangspunten en data (CMD-Leeuwarden, 2023)
- Bulthuis, het ZelCom-model, grip op competentieniveaus (2013)
- Overzicht van het ingezette personeel, CMD 2024-2025
- Jaarverslag examencommissie Creative Technologies, 2022-2023
- Jaarverslag opleidingscommissie, CMD, 2023
- Studio Manifest, CMD-Leeuwarden, 2024